

Törnskata

Törnskatan häckar i två huvudtyper av miljöer, dels buskrika betesmarker och snåriga skogsbryn, dels på buskrika hyggen. Båda miljöerna erbjuder skydd och rik tillgång på större insekter som är artens huvudföda. Flyttfågel.

Ekologiska krav

Törnskatan hör hemma i öppna områden med ett välutvecklat buskskikt. I jordbrukslandskapet hör arten framför allt hemma i soliga, variationsrika betesmarker med riklig förekomst av buskar (minst 10–15 %). Viktiga buskar i betesmarker är en, rosor, hagtorn och slån.

En stor andel av törnskatorna finns numera i skogsmark där den utnyttjar hyggen och planteringar yngre än 15 år. När ungskogen sluter sig försvinner törnskatan. I hyggesmiljöer består buskskiktet ofta av unga granar, rönn, björk och viden. Reviret är litet (1–3 hektar) och används ofta flera år i följd. För att ett hygge ska attrahera törnskata behöver det vara minst 2 hektar.

Födan utgörs nästan uteslutande större insekter, främst bin, humlor, gräshoppor, vårtbitare och skalbaggar. Viktiga komponenter i ett bra törnskaterevir är vindskyddade bryn, rik förekomst av blommande växter samt fläckar med kort vegetation eller naken jord.

Utbredning och regionala skillnader

Törnskatan häckar i så gott som hela landet, dock sällsynt i de inre delarna av södra Norrland.

Indikator på skyddsvärd skog

Saknar signalvärde för skyddsvärda skogsmiljöer. I skogsmark förekommer törnskata enbart på hyggen.

Faktorer som missgynnar eller hotar arten

Törnskatan är en öppenmarksart som i skogen är helt begränsad till hyggen och andra stora öppna områden, där den normalt uppträder under en begränsad period innan skogen vuxit sig tät.

Behov av hänsyn – allmänt

I normalfallet är god miljöhänsyn tillräckligt. Skogsbruk och andra storskaliga störningar som skapar öppna miljöer är en förutsättning för att arten ska kunna finnas på skogsmark. Arten gynnas av trakthyggesbruk, särskilt när man lämnar rikligt med buskar samt enstaka torrträd och undertryckta träd.

Miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder

- Lämna torrträd och annan död ved, skapa gärna högstubbar.
- Undvik förröjning inför slutavverkning i områden med goda bestånd av törnskata.

Tips på ytterligare åtgärder som gynnar arten

- Kvarlämnade högar med ris har en stor attraktionskraft på törnskator och fungerar som insektsrika och skyddade spaningsplatser. Att lyfta av och lämna kvar översta delen av högar med GROT gynnar både törnskata och vedinsekter.
- Spara täta slånbuskage och höga enbuskar i hagmarker, skogsbryn, på hyggen, längs grusvägar och på åkerholmar för att ge skydd för boet och för att skapa spaningsplatser för födosök.
- Skapa mjukare övergångar mellan skog och öppen mark genom att gallra bort gran de sista 5–10 meterna mot åkern, så att en mosaik av olika buskar och lövträd etableras i brynet.

Områdesskydd och frivilliga avsättningar

Häckande törnskata är inte i behov av områdesskydd eller frivilliga avsättningar.

Skogsvårdslagstiftningen

- Ta inte bort äldre vindfällen, högstubbar och torrakor, äldre träd vid ägogränser och myrstackar, m.m. (SKSFS 7:8).
- En skyddszon utmed sjöar, vattendrag, kulturmiljöer eller mot öppen jordbruksmark lämnas oplanterad eller planterad med löv (SKSFS 7:22).

Lästips

Artfakta för törnskata. ArtDatabankens webbplats,
<http://artfakta.artdatabanken.se/taxon/102626>

Artfaktablad för törnskata, SOF-Birdlife <http://birdlife.se/sveriges-ornitologiska-forening/fagelskydd/jordbruk/lantbrukare-fagelskadare/artfaktablad/>

Populationsstorlek: 44 000 par

Populationsutveckling:

1980–2012: minskning 43 %
2001–2012: stabil

Rödlistestatus 2015: Livskraftig (LC)

Fågeldirektivets Bilaga 1: Ja

